

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Tampereen kaupunki pitää suunnitelmaluonnosta hyvänä ja kokoavana dokumenttina, jossa keskeiset näkökohdat on selkeästi koottu ja kirjattu. Tavoitteet ja toimenpiteet ovat keskeisiltä osin yhteneviä Tampereen kaupungin omien tavoitteiden ja toimenpiteiden kanssa.

Tampereen kaupunki ehdottaa kuitenkin, että seuraavien osa-alueiden painoarvoa tuli lisätä ja selkeämmin avata dokumentissa:

Ilmastonmuutoksen taloudelliset vaikutukset

Taloudellisten vaikutusten kohdentumista on syytä avata tekstissä tarkemmin. Vaikka tutkimusten mukaan valtakunnallisesti muutoksen negatiiviset ja positiiviset vaikutukset jakautuvat niin, että vaikutukset jäävät maltillisiksi, sektori- ja aluekohtaisesti vaikutukset vaihtelevat. Sidosryhmätilaisuudessa kävi ilmi, että ilmastonmuutoksen taloudellisten vaikutusten jakaantumisesta esim. alueellisesti ja taloussektorikohtaisesti on kyllä tietoa. Tämän tiedon avaaminen myös tämän raportin yhteydessä selkein esimerkein auttaa sidosryhmiä, joille sopeutumisen motiivit ovat vielä vieraampia, ymmärtämään (taloudellisia) vaikutusmekanismeja ja tukee vision ensimmäistä tavoitetta yhteisen tahtotilan saavuttamisesta. Taloudellisten vaikutusten avaaminen voisi auttaa myös mahdollisuuksien tunnistamisessa.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutuskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

Ilmastonmuutoksen eteneminen on uhka luonnon monimuotoisuudelle, kuten Kappaleessa "2.2.4.2 Seuraukset ekosysteemeille ja luonnon monimuotoisuuteen" on avattu. Kappaleessa tulisi kuitenkin nostaa selvemmin esille myös se ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen ja sopeutumiseen liittyvä vahva vuorovaikutussuhde, että luonnonmonimuotoisuuden väheneminen vaikuttaa vahvasti luonnon kykyyn sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Tämä luonnon monimuotoisuuden vähenemisen ja ilmastonmuutoksen noidankehä vahvistaa ilmastonmuutoksen ympäristövaikutuksia.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

Visio on ymmärrettävä, motivoiva, omaksuttava ja kuvaa selkeästi miksi sopeutumisen työtä tehdään.

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Tavoitteet ja toimenpiteet ovat keskeisiltä osin yhteneviä Tampereen kaupungin omien tavoitteiden ja toimenpiteiden kanssa. Ruokaturvan osalta lausumme kuitenkin seuraavaa:

Tavoite 4: Ruokaturvan ja resilienssin näkökulmasta tavoitteistosta puuttuu kokonaan kotitarvetuotanto, keräily, säilöntä, siihen liittyvät verkostot ja osaaminen sekä resurssit (esimerkiksi viljelyala, varastot, vesipisteet). Olisi myös kartoitettava lähtötilanne (paljonko kotitarvetuotanto on tällä hetkellä ja paljonko sitä on mahdollista kehittää). Teema on osa ruokaturvaa ja sopeutumista, jossa kunnilla ja kaupungeilla voi olla tulevaisuudessa roolia. Myös valtakunnallisesti asetetut tavoitteet voisivat auttaa tässä työssä.

Tavoite 5: Ravitsemusturvan ja -suositusten levittämisessä kaupungeilla on roolinsa muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä myös jatkossa. Näin ollen on pidettävä huolta, että ruoka on merkittävässä roolissa esimerkiksi kuntien hyvinvointisuunnitelmissa, joihin tulisi asettaa toimenpiteitä (mm. koulutus, materiaalit, seuranta) ja tavoitteita mm. pohjaismaalaisten ravintosuositusten levittämiseksi (esim. koulujen ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyön kautta).

Tavoite 5: Julkisilla elintarvikehankinnoilla (esimerkiksi julkiset ruokapalveluhankinnat) voidaan osaltaan pitää huolta siitä, että alueellinen ruoantuotanto säilyy. Näin ollen elintarvikehankinnoissa on luomun lisäksi korostettava myös paikallista näkökulmaa hankintalain mahdollistamissa puitteissa. Jotta nämä kriteerit täyttyvät ja että monipuolinen ja terveellinen ruoka on jatkossakin saatavilla oppilaitoksissa ja päiväkodeissa, on julkisiin ruokapalveluhankintoihin varattava tarpeeksi resursseja.

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Infrastruktuurin ja rakennetun ympäristön osalta kuvausta nykyisestä varautumisen tasosta ei ole esitetty, kuten osan muiden teemojen osalta on tehty. Toimenpiteisiin tulisi lisätä, että uudisrakentamisen, peruskorjauksen, korjauksen ja ylläpidon osalta tulisi saada tavaksi auditointi (esim. suunnittelukokousten yhteydessä), miten hyvin toteutetut ratkaisut edistävät ilmastonmuutokseen sopeutumista ja miten puuttua jo rakennettuihin riskirakenteisiin.

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Julkisen ja yleisen sektorin yhteistyössä ruoka ja ravitsemusturvan kannalta (esimerkiksi logistiikan ja jakeluvarmuuden turvaamiseksi kriisitilanteissa) olisi keskeistä muodostaa vahvempi keskusteluyhteys isojen kansallisesti merkittävien ruokaketjujen kanssa.

Julkisten hankintojen näkökulmasta julkisten ateriapalvelujen elintarvikehankinnat ovat valtava kokonaisuus (pelkästään Pirkanmaan Voimia Oy tuottaa 12 miljoonaa ateriaa vuodessa). Omistajaohjauksella tai muulla instrumentilla pitäisi varmistaa vastuullisten hankintaohjeiden jalkautus julkisiin ateriapalveluihin (pelkät ohjeet eivät riitä).

Hybridivaikuttamisen ja ilmastonmuutoksen yhteisvaikutusten lisäselvityksen tarvetta tulisi harkita.

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Näemme että kunnilla voisi olla tarve saada valtakunnallisen tason ohjausta ja ohjeistusta sopeutumisen tehtävien ja toimien työnjaosta uusien hyvinvointialueiden kanssa, joilla on rooli keskeinen sopeutumis- ja varautumistyössä pelastus- ja kriisienhallinta sekä terveyden ja hyvinvoinnin keskeisinä toimijoina.

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Tavoitteet ja toimenpiteet ovat keskeisiltä osin yhteneviä Tampereen kaupungin omien tavoitteiden ja toimenpiteiden kanssa. Kaupunki voi osaltaan edistää suunnitelman tavoitteiden saavuttamista. Mutta onnistuminen edellyttää, että valtakunnallisella tasolla tuotetaan ajantasaista valtakunnallisesti kattavaa tietoa esim. muutoksista, vaikutusskenaarioista (esim. terveystvaikutukset) ja riskeistä sovellettavaksi paikallisella tasolla.

Kunnilla on keskeinen rooli käytännön toteuttamisessa, joten toivomme kuntien vahvaa osallistamista myös jatkossa toimenpiteiden käynnistyessä. Koska monet kunnat ovat vielä sopeutumistyössään alkuvaiheessa todelliset tieto- ja ohjaustarpeet realisoituvat vasta suunnitelmakauden aikana ja resursseja tulisi varata myös näihin nouseviin tarpeisiin.

Sopeutumisen osalta on kipeä tarve sovellettavan tutkimustiedon koostamisesta selvitysmuotoon, sillä uuden referoidun tutkimustiedon julkaisuajataulu on liian hidaskuuttiin tarpeeseen.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

Toimien taloudellisen vaikuttavuuden arviointi on myös kuntasektorin näkökulmasta keskeinen tietotarve. Lisäksi viitaten ensimmäiseen kappaleeseen, toivoisimme että jo myös tässä taloudellisten vaikutusten arvioinnin kohdassa kuvattaisiin myös niitä taloudellisia riskejä, joita sopeutumissuunnitelman toteuttamisella pyritään ehkäisemään.

Ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulisi kuvata ilmastonmuutoksen ja hybridi-vaikuttamisen yhteisriskiä. Mikäli hybridi-vaikuttamiseen varautumisessa ei onnistuta, voi esimerkiksi energiakatkosten aikana toteutua tilanteita, joissa aiheutuu merkittäviä ympäristövahinkoja (esimerkiksi hulevedet valuvat maanpäällisen jätevedenpuhdistamon ylitse vieden prosessivedet mennessään).

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Lopuksi kaupunki toteaa, että se voi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.

Herrala Leeni
Tampereen kaupunki - Pormestari Anna-Kaisa Ikonen